

Dobre praktyki 18. edycji programu Szkoła z Klasą

PRAKTYCZNE WYKORZYSTANIE METODY DESIGN THINKING W SZKOLE

18. edycja Szkoły z Klasą 2.0 od początku miała być wyjątkowa, ale nikt nie spodziewał się, że będzie aż tak inna od poprzedzających. W połowie działań wybuchła światowa pandemia koronawirusa, a szkoły z dnia na dzień rozpoczęły zdalną pracę. Program realizowany dotąd w dwa semestry został wydłużony do trzech – zależało nam, żeby szkoły miały szansę mądrze dostosować swoje zadania do wyzwań zdalnego nauczania i sfinalizować przedsięwzięcia, które podjęli w ramach programu.

Program Szkoła z Klasą realizowany jest nieprzerwanie od 2002 roku. Od kilku lat jego koncepcja oparta jest na metodzie design thinking (DT), którą zaczerpnęliśmy z biznesu i przenieśliśmy na grunt edukacji. DT pomaga budować innowacyjne rozwiązania w oparciu o oczekiwania i faktyczne potrzeby.

Zakończona 18. edycja programu była ostatnią w tym kształcie. Nie oznacza to, że rezygnujemy z metody design thinking, chcemy dołożyć nowe elementy, nowe wyzwania. Program zmienia się tak, jak zmienia się polska szkoła, a w ostatnim czasie dzieje się to wyjątkowo dynamicznie. Dlatego też **od września 2021 roku program Szkoły z Klasą prowadzimy w nowej odsłonie**, w której niezmiennie relacje, współpraca i ludzie pozostają na pierwszym planie!

Tymczasem zapraszamy Was do zapoznania się z dobrymi praktykami z tej wyjątkowej 18. edycji programu. Spośród wszystkich opisów, wspólnie z Moderatorami Szkoły z Klasą 2.0, wybraliśmy te, które naszym zdaniem pokazują nieszablonowe podejście do wyzwań i prowadzą do mądrych zmian w szkołach. Wierzymy, że mogą być źródłem inspiracji do działania w codziennej pracy szkolnej, niezależnie od tego, czy działacie online czy offline.

Szkoły w programie przechodziły przez rozbudowany i wymagający proces wprowadzania zmian – od budowania interdyscyplinarnego zespołu, przez badanie potrzeb i oczekiwań szkolnej społeczności, po tworzenie nowych rozwiązań i ich udoskonalanie. W Szkole z Klasą za wartość uważamy nie tylko efekt końcowy całorocznej pracy, ale każdy element procesu, który placówce udało się przeprowadzić kreatywnie, innowacyjnie i świadomie.

Zmiany warto planować i wprowadzać zespołowo – w każdej szkole powstał przynajmniej czteroosobowy Zespół. W jego skład wchodził dyrektora, koordynator (wybrany spośród nauczycieli) oraz przynajmniej dwóch nauczycieli lub nauczyciel i pracownika szkoły. W praktyce Zespoły często były znacznie większe, dodatkowo, ku naszej ogromnej radości, często zaproszeni do nich byli również uczniowie.

Praca w programie była podzielona na cztery etapy. W ramach każdego z nich Zespół miał do wykonania konkretne zadania, a nad ich realizacją czuwał Koordynator.

ETAP I

Pierwszym zadaniem Zespołu było poinformowanie społeczności szkolnej o udziale w programie Szkoła z Klasą 2.0. Wierzymy, że była to doskonała okazja na znalezienie sojuszników, którzy wsparli działania Zespołu. Niektóre szkoły korzystały z okazji i konsultowały w szerszym gronie wybór kierunku tegorocznych działań. Na tym etapie szkoły wybierały obszar działania spośród 10 przygotowanych przez nas propozycji: równe szanse, pasja do nauki, wiedza użyteczna, samodzielność, ocenianie i docenianie, obywatelstwo, bezpieczeństwo i zaufanie, dobre relacje, solidarność i otwartość.

W kolejnym kroku Zespół analizował, czym szkoła dysponuje, a czego w niej brakuje, pod kątem wybranego obszaru. Spisywali mocne i słabe strony szkoły, szanse na wprowadzenie zmiany oraz zewnętrzne ograniczenia, co pozwoliło im przygotować się na niełatwy proces, który właśnie rozpoczynali. Finalnym zadaniem tego etapu było zaprojektowanie badania potrzeb, które pozwoli zebrać informacje o oczekiwaniach i potrzebach członków szkolnej społeczności w odniesieniu do wybranego obszaru.

ETAP II

Na drugim etapie szkoły stawiały przed bardzo ważnym zadaniem – przeprowadzeniem diagnozy potrzeb. W metodzie design thinking to kluczowy moment pracy. Metoda ta w centrum stawia potrzeby i oczekiwania odbiorców działań. Otrzymane wyniki to bezcenne wskazówki dla Zespołu do dalszego planowania pracy. Po ich przeanalizowaniu i wyciągnięciu wniosków szkoły definiowały konkretny cel dla szkoły.

ETAP III

Trzeci etap był czasem na wymyślanie działań, które zostaną zrealizowane w ramach programu. Szkoły planowały burze mózgów, a spośród pomysłów wybierały maksymalnie pięć działań do realizacji. Zespół podejmował decyzję w oparciu o kryteria Szkoły z Klasą 2.0: współtworzenie wprowadzanej zmiany przez uczniów, szerokie angażowanie społeczności szkolnej, wprowadzanie do szkoły nowych rozwiązań, wprowadzenie trwałej (na lata) zmiany w szkole. W następnym kroku wybrane działania zostały uzupełnione o spodziewane rezultaty. Całość przedsięwzięcia została spisana w wewnętrznych harmonogramach, w których działania zostały przypisane do różnych członków szkolnej społeczności.

ETAP IV

To czas działania, w którym szkoły realizowały swoje pomysły i wprowadzały zaplanowaną zmianę w życie szkolne. Zespół trzymał rękę na pulsie i na bieżąco sprawdzał, czy działania przynoszą odpowiednie efekty, czy podobają się szkolnej społeczności, czy są odpowiednio prowadzone i czy w konsekwencji prowadzą do realizacji celu dla szkoły. To był również czas na wprowadzanie potrzebnych modyfikacji i udoskonalania wprowadzanych rozwiązań. Ostatnim krokiem była analiza całego procesu i zebranie wniosków z całorocznej pracy.

Opisane w kolejnej części dobre praktyki¹ z 18. edycji Szkoły z Klasą 2.0 również podzieliłiśmy na cztery etapy. Dzięki temu możecie sięgnąć po konkretne pomysły i rozwiązania, których potrzebujecie. Zachęcamy jednak do zapoznania się z całym materiałem, który, mamy nadzieję, będzie świetnym źródłem inspiracji.

¹ Dobre praktyki powstały na podstawie opisów umieszczonych przez koordynatorów na platformie Szkoła z Klasą.

ETAP I

Informowanie społeczności szkolnej, czyli pierwszy krok w kierunku partycypacji

Gdzie: Szkoła Podstawowa nr 2 w Mosinie

Koordynatorka: Anna Chilczuk-Bech

Moderator: Kamil Paździor

Wraz z początkiem roku szkolnego 2019/2020 nauczyciele i uczniowie Szkoły Podstawowej nr 2 w Mosinie przystąpili do działań w nowej edycji programu Szkoła z Klasą 2.0. Rozpoczęli je od stworzenia zróżnicowanego zespołu zaangażowanego w realizację programu złożonego z nauczycieli różnych przedmiotów, wychowania przedszkolnego, pedagoga szkolnego, ale także dyrekcji. O udziale w programie poinformowano uczniów, co jednocześnie było okazją do rozpoczęcia szeroko zakrojonej akcji, informującej o przystąpieniu szkoły do programu, w której tworzenie i organizację zaangażowano chętnych uczniów.

Głównym celem akcji miało być poinformowanie rodziców o udziale szkoły w programie. Jednocześnie zaangażowani w nią uczniowie sami zdobywali wiedzę o programie, przygotowując materiały promocyjne, takiej jak plakaty czy ulotki z hasłem tegorocznej edycji programu – *Weź szkołę w swoje ręce. Na nowo.* Na niektórych z plakatów uczniowie sami pisali bądź rysowali, jak chcą zmienić swoją szkołę. Po przeanalizowaniu tych odpowiedzi wyłoniły się działania, którymi szkoła mogłaby zająć się w tegorocznej edycji programu – samodzielność i dobre relacje. Biorąc pod uwagę głosy uczniów, a także wnioski z nadzoru pedagogicznego oraz rekomendacje wypracowane po zakończeniu udział w poprzedniej edycji programu, zespół nauczycieli i uczniów z Mosiny postanowił wprowadzić zmiany związane z obszarem samodzielność. Do wyboru skłoniły obserwacje nauczycieli – zwracali oni uwagę na to, że ich *uczniowie starają się już brać odpowiedzialność za naukę, rozwijanie swoich pasji, tworzenie dobrego klimatu w szkole, ale w naszym odczuciu nie jest to działanie powszechne. (...) uczniowie nie współpracują pomiędzy klasami, nie potrafią doceniać i cieszyć się z sukcesów kolegów i koleżanek, promować swoich pasji i umiejętności. Wielu nauczycieli nadal boi się oddać inicjatywę w ręce uczniów (...). Podobnie jest z rodzicami (...).*

Aby dowiedzieć jakie zmiany i działania należy wprowadzić w wybranym obszarze, nauczyciele przeprowadzili analizę zasobów i braków szkoły, a następnie na podstawie wypracowanych wniosków zaplanowali szeroko zakrojone badanie potrzeb społeczności szkolnej.

Diagnoza sytuacji wyjściowej, czyli z czym zaczynamy

Gdzie: Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 im. Bronisława Malinowskiego w Boguszowie-Gorcach

Koordynatorka: Renata Bizoń

Moderatorka: Agnieszka Bartoszek-Grzelak

Sam początek pracy w programie to dla szkół nie lada wyzwanie. Szczególnie dla tych, które tak jak Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 im. Bronisława Malinowskiego w Boguszowie-Gorcach do Szkoły z Klasą przystąpiły po raz pierwszy. Ważne jest, żeby dobrze zaplanować, jaka jest wyjściowa sytuacja w szkole, żeby wybrać odpowiedni obszar, a następnie dobrze zaplanować działania.

Na początku czteroosobowy Zespół na podstawie własnych obserwacji zawęził listę 10 obszarów do kilku, które ich zdaniem najlepiej odpowiadały na potrzeby społeczności szkolnej. Ze swoimi propozycjami poszli do kolegów i koleżanek z Rady Pedagogicznej. Chcąc potwierdzić ten wybór, Zespół przygotował jeszcze ankietę dla rodziców, a wszystkie działania zwieńczyło spotkanie z Samorządem Szkolnym i Szkolnym Klubem Wolontariatu. Te szerokie konsultacje pozwoliły na wybór jednego z dziesięciu obszarów – solidarności.

Kolejnym krokiem było określenie, jak w kontekście tego obszaru przedstawia się sytuacja w szkole. Wykorzystano do tego analizę SWOT, która pozwoliła zebrać informacje, które przydadzą się w kolejnych krokach.

MOCNE STRONY w ramach obszaru	SŁABE STRONY w ramach obszaru
<p>Uczniowie chętnie włączają się w akcje wolontariacie.</p> <p>Szkoła chętnie angażuje się w akcje na rzecz środowiska naturalnego (zbiórka puszek, kasztanów itp.) oraz akcje na rzecz szkoły, społeczności lokalnej (Festyn Rodzinny oraz Spartakiada Mikołajkowa organizowane przez szkołę, zbiórki na rzecz schroniska), coroczne udziały w akcjach ogólnopolskich np. Góra Grosza, WOŚP.</p> <p>Dobra współpraca i wsparcie ze strony Rady Rodziców Szkoły.</p>	<p>Brak miejsca w szkole, gdzie uczniowie mogą spotykać się i samodzielnie planować i realizować działania, pomagać innym uczniom, dzielić się swoimi pasjami.</p> <p>Brak integracji grup rówieśniczych z różnych klas.</p> <p>Niewykorzystywanie pomysłowości i kreatywności uczniów.</p> <p>Mała wiedza nauczycieli na temat stosowania metod wspierających kreatywność, empatię wśród uczniów.</p> <p>Mała wiedza uczniów na temat samego zagadnienia wolontariatu, różnych grup społecznych, które potrzebują pomocy innych.</p> <p>Nieodpowiedni przepływ informacji między nauczycielami.</p>
SZANSE do wprowadzenia zmian	OGRANICZENIA podczas wprowadzania zmian
<p>Powołanie od tego roku Szkolnego Koła Wolontariatu sprawiło, że uczniowie mają silną motywację do podejmowania wspólnych działań, integracji międzyklasowej. Ujawniła się również ich dotychczas niedostrzegana pomysłowość i kreatywność.</p>	<p>Ograniczenia czasowe – uczniowie mają długo zajęcia, kończą o różnych porach, trudno o wspólne spotkania po zajęciach.</p> <p>Ograniczenia finansowe i infrastrukturalne – może okazać się trudnym zadaniem wygospodarowanie przestrzeni dla uczniów, gdzie będą mogli współpracować, planować działania.</p>

<p>Nowy Dyrektor szkoły jest chętny do wprowadzania pozytywnych zmian i udoskonalień związanych z lepszym działaniem w szkole.</p> <p>Prężnie działająca Szkolna Rada Rodziców, która często jest inicjatorem różnego rodzaju projektów na rzecz szkoły.</p> <p>Dostęp do materiałów na platformie Szkoła z Klasą, zwiększy wiedzę uczniów i nauczycieli na temat nowych metod pracy zespołowej i wesprze ich kreatywność.</p>	<p>Obciążeni obowiązkami nauczyciele mogą niechętnie podejmować zadania.</p>
--	--

Dzięki takiej analizie szkoła miała pełny obraz funkcjonowania szkoły w obszarze, który planowano usprawnić na kolejnych etapach.

ETAP II

Czy ściany mogą mówić, czyli oryginalna forma badania potrzeb

Gdzie: Zespół Szkolno-Przedszkolny Szkoła Podstawowa w Piasku

Koordynatorka: Marta Kiecok

Moderatorka: Anna Wójcik-Jachowicz

Bezpieczeństwo i zaufanie – taki obszar do badań w szkole przyjął Zespół nauczycieli i uczniów, biorących udział w programie.

Pierwszym narzędziem, które sprawdzało poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni szkolnej była ankieta skierowana do klas starszych, jak i młodszych. Kwestionariusze zostały dostosowane do wieku badanych i pozwoliły nauczycielom wyciągnąć szereg interesujących wniosków.

Do pogłębienia analizy przygotowano kolejne narzędzie – *gadającą ścianę*. Nauczyciele przygotowali duże plakaty, na których zapytali uczniów *Co – według Ciebie – powinno znaleźć się w strefie ucznia?* Plakaty z pytaniem pojawiły się w dwóch budynkach szkoły. Uczniowie mieli możliwość podzielenia się swoimi pomysłami w ciągu dwóch dni. Taka forma zbierania odpowiedzi dała bezpieczną przestrzeń do wyrażenia opinii uczniów szkoły.

Zebrane odpowiedzi z kwestionariusza ankiety i gadającej ściany pozwoliło Zespołowi programu sformułować cel działań: *Szkoła uczy odpowiedzialności poprzez przygotowanie uczniów do stworzenia bezpiecznej przestrzeni (kącika relaksu) i dbania o nią.*

Rakieta i kamień, czyli badanie potrzeb okiem uczniów

Gdzie: Szkoła Podstawowa nr 2 w Mosinie

Koordinator: Anna Chilczuk-Bech

Moderator: Kamil Paździor

W Szkole Podstawowej nr 2 w Mosinie po wybraniu obszaru, którym zajmie się szkoła w danym roku szkolnym, przeprowadzono szeroko zakrojone badanie potrzeb społeczności szkolnej. W jego planowanie i realizację zaangażowani byli nie tylko nauczyciele, ale także uczniowie. Wykorzystano *zróżnicowane metody badawcze*, aby sprawdzić potrzeby różnych grup – młodszych i starszych uczniów, nauczycieli oraz rodziców. Były to ankiety, obserwacje, rozmowy indywidualne, gadająca ściana czy pytanie na sznurku. Jednak jedna z metod wyróżniała się, a pomysł na jej przeprowadzenie wyszedł od uczniów.

Początkowo jedną z pierwszych metod do przeprowadzenia badania potrzeb wśród uczniów miała być gadająca ściana. Jednak oni sami stwierdzili, że ta metoda nie będzie dawała im wystarczającej anonimowości, co będzie

wpływało na szczerość odpowiedzi. Zdecydowali więc, że w klasach 5-8 zaczną od rysunkowego badania potrzeb.

Na jednej kartce, na której została narysowana rakieta, uczniowie mieli możliwość wypowiedzenia się, co ich napędza ku samodzielnej nauce, rozwijaniu pasji, realizowaniu pomysłów. Na drugiej, na której został narysowany człowiek dźwigający kamienie, wypowiedzieli się na temat ograniczeń, które napotykają podczas samodzielnych działań.

Rysunki zostały rozdane uczniom wszystkich klas, a następnie analizowała je grupa starszych uczniów, a wyniki spisywali na komputerze: *ten moment był niezwykle interesujący, ponieważ uczniowie na bieżąco komentowali wpisy, zastanawiali się, co można zrobić, żeby wyeliminować niekomfortowe sytuacje, jak wykorzystać talenty i potencjał kolegów i koleżanek, o których nie wiedzieli. Spisywali swoje pomysły.* Dopiero po zebraniu wyników i wniosków z tego badania uczniowie stwierdzili, że potrzebują więcej informacji, więc przeprowadzili dodatkowe badania w formie gadającej ściany, a także wywiady z rówieśnikami – wszystko po to, by dowiedzieć się, co sprawia, że samodzielne działania cieszą, co motywuje, a co demotywuje ich do samodzielności oraz jakie są ich zainteresowania i pasje.

Co ciekawe, do rysunkowego badania wrócono również przy sprawdzaniu potrzeb nauczycieli. Rysunki wykonane przez uczniów zostawiono w widocznym miejscu po to, by stały się punktem wyjścia dla nauczycieli do rozmów na temat oddawania inicjatywy uczniom, współpracy, wspierania i ograniczania uczniów przez rodziców: *Takie nieformalne działanie pozwoliło nam na zebranie cennego materiału, który zostanie przedstawiony na analitycznej radzie pedagogicznej.*

Różnorodne narzędzia, czyli jak diagnozować potrzeby w szkole

Gdzie: Szkoła Podstawowa nr 4 w Sandomierzu

Koordynatorka: Ewa Ura

Moderatorka: Karolina Wej

W Szkole Podstawowej nr 4 w Sandomierzu w tegorocznej edycji programu postanowiono zająć się obszarem dobrej relacji. To właśnie ten temat wywoływał najczęściej obawy i nieporozumienia w rozmowach uczniów z wychowawcami. Był on tym bardziej istotny, gdyż uczniowie klas 1-3 i klas 4-8 uczyli się w oddzielnych budynkach rozdzielonych ruchliwą ulicą, a w kolejnym roku szkolnym planowano połączenie obu budynków, a tym samym uczniów.

Ta perspektywa została wykorzystana przy planowaniu i realizacji badania potrzeb – nauczyciele pracujący w programie postanowili sprawdzić, co uczniowie, rodzice i nauczyciele myślą o połączeniu uczniów z dwóch różnych budynków oraz jakie mają względem tego obawy. Wykorzystano w tym celu kilka ciekawych metod badawczych.

W przypadku badania rodziców posłużono się kuponem ewaluacyjnym. Ta prosta metoda jest formą ankiety – pytania i odpowiedzi zamieszczane na krawędzi niewielkiej kartki, a wybrana odpowiedź zaznaczana jest przez przerwanie kartki w odpowiednim miejscu. Nietypowa forma spodobała się rodzicom: (...) *zazwyczaj niezbyt entuzjastycznie podchodzą do ankiet. Miłym zaskoczeniem był fakt, że tym razem ankieta wzbudziła duże emocje. (...) Większość rodziców (zwłaszcza młodszych, których pierwsze dzieci zaczęły dopiero swoją przygodę ze*

szkołą) nie szczędzili długopisów, wpisując w jedno wolne miejsce swoje obawy, a nawet sprzeciw przeciwko łączeniu budynków.

Kolejną ciekawą metodą badawczą wykorzystaną był **Ciastek**. To narzędzie skonstruowane przez Fundację Szkoła z Klasą ma formę dużego plakatu, na którym narysowany jest obrys ciastkowego ludzika. Narzędzie to ma służyć m.in. do budowania profilu symbolicznego reprezentanta jakiejś grupy (w metodzie design thinking jest też nazywane *persona*). Nauczyciele ze szkoły w Sandomierzu wykorzystali **Ciastka** w diagnozie uczniów. Na lekcjach wychowawczych klasy 6-7 zapisywały na plakatach odpowiedzi na pytania: co myślą o uczniach z klas 1-3 w szkole, co czują na myśl o młodszych uczniach i co zrobią, gdyby byli razem w jednym budynku. To samo badanie przeprowadzono również w klasach 1-3, gdzie ciastek zawisł na szkolnym korytarzu, a pytania dotyczyły uczniów klas 4-8. Dużym zaskoczeniem, dla całego zespołu był fakt, że to starsi uczniowie byli bardziej negatywnie nastawieni do młodszych kolegów. Zakładaliśmy, że będzie odwrotnie. Jak widać byliśmy w dużym błędzie.

Po zakończeniu badań odpowiedzi uczniów, rodziców i nauczycieli przeanalizowano i wyciągnięto z nich wnioski. Wszystko po to, by zadbać o relacje uczniów z obu budynków. Chcemy wypracować sposoby, by nasi uczniowie więcej o sobie wiedzieli i więcej czasu ze sobą spędzali. To pozwoli im na budowanie więzi i przełożyć się na dobre i zdrowe relacje.

Szkolna debata, czyli jak diagnozować liczną grupę

Gdzie: Szkoła Podstawowa nr 30 im. Króla Kazimierza Wielkiego w Lublinie

Koordynatorka: Joanna Poniatowska

Moderatorka: Hanna Habera

Szkoła Podstawowa nr 30 im. Króla Kazimierza Wielkiego w Lublinie uczestniczyła w programie Szkoła z Klasą już po raz dziewiąty. Nauczyciele wspólnie zdecydowali, że w roku szkolnym 2019/2020 obszarem ich działań z uczniami będzie otwartość. I tak po omówieniu założeń programu Zespół nauczycieli wraz z podopiecznymi przystąpił do diagnozy potrzeb i analizy jej wyników. Zespół programu ustalił, że badanie potrzeb społeczności szkolnej będzie miało formę *debaty plenarnej* oraz *wywiadu indywidualnego* z nauczycielami, pracownikami administracyjnymi i obsługi, a także z przedstawicielami rodziców. Na potrzeby badania potrzeb całej społeczności szkolnej nauczyciele podzieli się na dwa zespoły zadaniowe.

Pierwszy zespół zadaniowy odpowiedzialny był za przygotowanie debaty z przedstawicielami klas 1-8 i opracowanie wniosków. Pytania zostały skonsultowane i zaakceptowane przez wszystkich nauczycieli. Drugi zespół zadaniowy odpowiedzialny był za przeprowadzenie wywiadów indywidualnych. Ponieważ w szkole uczy 120 nauczycieli, podjęto decyzję, że wywiad zostanie przeprowadzony z przewodniczącymi zespołów przedmiotowych i zadaniowych, przedstawicielami rodziców i przedstawicielami pracowników niepedagogicznych.

Czas na debatę! Zarówno uczniowie klas 1–3, jak i 4–8 zostali podzieleni na losowe grupy. Uczniowie w każdej grupie otrzymali pytania do przedyskutowania. Moderatorzy debaty sprawdzili, czy podopieczni rozumieją założenia wykorzystania takiego narzędzia oraz poruszane zagadnienia. Uczestnicy debaty usłyszeli także, że każda osoba może wyrazić swoje zdanie lub kontrargumenty w dyskusji (w sposób kulturalny).

Liderzy zapisywali wszystkie pomysły i propozycje na wcześniej przygotowanych arkuszach papieru. Po upływie wyznaczonego czasu, członkowie debaty zostali zapoznani z kolejnym pytaniem. W ten sposób zebrano odpowiedzi na wszystkie postawione wcześniej zagadnienia.

Debata z uczniami była pierwszym elementem badania. Nauczycielom zależało na dokładnym sprawdzeniu, w jaki sposób cała społeczność szkolna rozumie obszar otwartości w ich szkole. Indywidualne rozmowy z nauczycielami czy rodzicami pozwoliły Zespołowi programu wyciągnąć wnioski i określić cel działań szkoły realizowany na kolejnych etapach programu.

ETAP III

Inicjatywa uczniów, czyli jak współpraca sprzyja tworzeniu

Gdzie: Zespół Szkolno-Przedszkolny Szkoła Podstawowa w Piasku

Koordynatorka: Marta Kiecok

Moderatorka: Anna Wójcik-Jachowicz

W poprzednim etapie Zespół nauczycieli zbadał potrzeby społeczności szkolnej i ustalił swój cel działań: *Szkoła uczy odpowiedzialności poprzez przygotowanie uczniów do stworzenia bezpiecznej przestrzeni (kącika relaksu) i dbania o nią.*

Wspólna burza mózgów społeczności szkolnej o potrzebach uczniów zaowocowała wieloma pomysłami, a także wskazała kierunek działań. Zespół podjął decyzję, że będą działać dwutorowo. *Pierwszy kierunek będzie obejmował upowszechnianie wśród społeczności szkolnej zasad dobrego, kulturalnego zachowania, tzn. savoir-vivre'u, drugi z kolei obejmie tworzenie kącika „Strefy ucznia”.* Mając precyzyjnie określone kierunki, nauczyciele z pomocą uczniów przeszli do generowania pomysłów. A tych było wiele!

Kącik relaksu miał być miejscem, gdzie uczniowie mogliby urozmaicać sobie przerwy między lekcjami. Uczniowie marzyli o przyjemnej przestrzeni, wypełnionej grammi planszowymi i przyborami szkolnymi. Aby kącik spełniał swoją funkcję potrzebne były fundusze na zakup potrzebnych przedmiotów. I na to Zespół zaangażowany w działania miał świetne rozwiązania.

W czasie zaplanowanego Pikniku Rodzinnego uczniowie zaplanowali sprzedaż lemoniady i własnoręcznie wykonanej biżuterii. „Środowe co nieco” to kiermasz ciast upieczonych przez rodziców, które uczniowie również będą mogli sprzedawać. Na szczególną uwagę zasługuje pomysł, w ramach którego młodzież przy wsparciu nauczycieli stworzy pisemne prośby o dofinansowanie projektu, dzięki którym mogą pozyskać gry planszowe, książki, materiały biurowe, np. mazaki, kredki, owoce potrzebne na koktajle. Listy oficjalne zostaną osobiście doręczone przez uczniów do władz lokalnych – sołtysa, burmistrza i miejscowych sklepów.

Oprócz przedmiotów kupionych dzięki zebranym funduszom, Zespół projektowy postawił także wykorzystać swoje talenty. I tak powstał pomysł wspólnego szycia poduszek. Poduszki stanowiły ważny dekoracyjny i komfortowy element wystroju „Strefy ucznia”. To zadanie, które pozwoli na integrację międzyklasową, oddające uczniom przestrzeń na samodzielne kreowanie. Poduszki zapewnią komfortowy wypoczynek, ale jak zadbać o estetykę kącika? „Zielono wkoło” to rozwiązanie tego wyzwania. W szkole zorganizowane zostanie spotkanie chętnych rodziców, dziadków, dzieci, podczas którego przesadzone zostaną rośliny przyniesione z domów uczniów. Kwiatki te pozytywnie wpłyną na zdrowie i samopoczucie osób przebywających w „Strefie ucznia”.

Wizualizacja „Strefy ucznia” nabierała kształtów, dlatego Zespół projektowy rozpoczął planowanie działań kolejnego kierunku – upowszechnianie zasad savoir-vivre'u wśród uczniów. *Przeprowadzone badanie potrzeb uświadomiło nam, że nasza społeczność szkolna ma potrzebę dokonania zmiany właśnie w tym obszarze. Zarówno uczniom, jak i nauczycielom przeszkadzają m.in. krzyki, brak stosowania podstawowych zwrotów grzecznościowych, niedbanie o swoją przestrzeń – śmiecenie i niszczenie szkolnego mienia.*

Nauczycielom zależało, żeby to uczniowie byli inicjatorami pomysłów w tym obszarze i aby dobre wzorce upowszechniali między sobą. Na potrzeby tego zadania uczniowie zaplanowali, że przygotowują: konspekt lekcji o zasadach kulturalnego zachowania się, gry

planszowe i online wykorzystywane na godzinach wychowawczych, plakaty promujące kulturalne zachowanie czy filmiki, na których to właśnie uczniowie będą wskazywać niestosowne zachowania w szkole.

Tak zaplanowane działania pozwalają uczniom współtworzyć podjęte rozwiązania w szkole. Angażują całą społeczność szkolną i pozwalają na wprowadzenie trwałej zmiany w jej przestrzeni.

Szerokie konsultacje, czyli przepis na generowanie pomysłów

Gdzie: Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 im. Bronisława Malinowskiego w Boguszowie-Gorcach

Koordynatorka: Renata Bizoń

Moderatorka: Agnieszka Bartoszek-Grzelak

Działając zgodnie z metodą design thinking, na której oparty jest program Szkoła z Klasą 2.0, często dużym wyzwaniem jest powstrzymanie się od poszukiwania rozwiązań, zanim nie przeprowadzi się szczegółowej analizy i diagnozy potrzeb.

Z takim wyzwaniem zmierzyła się również Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 im. Bronisława Malinowskiego w Boguszowie-Gorcach. Już na etapie konsultacji w sprawie wyboru obszaru do realizacji, czy badania potrzeb społeczności szkolnej, Zespół usłyszał wiele pomysłów na konkretne działania. Obserwacje badania potrzeb, pierwsze odpowiedzi badanych, a także wyciągane na gorąco wnioski również przynosiły pomysły na działania. Na wcześniejszych etapach nie skupiał się na nich, choć pozostały one w pamięci. Analizie poddano je dopiero na trzecim etapie.

Tak jak wcześniej Zespół postawił na zaangażowanie różnych grup w proces generowania pomysłów. Zapytali o nie nie tylko innych nauczycieli z Rady Pedagogicznej, ale również uczniów ze Szkolnego Koła Wolontariatu. Konsultowali pomysły także z zaangażowanymi w prace Zespołu pedagogiem, psychologiem szkolny oraz panią bibliotekarką.

Końcowym elementem było spotkanie w węższym gronie, Zespołu oraz Dyrekcji szkolnej, podczas którego zaplanowano kilka konkretnych działań, które odpowiadają na potrzeby społeczności szkolnej i odpowiadają na Kryteria Szkoły z Klasą 2.0.

Postawiono na realizację następujących działań w ramach obszaru solidarność:

1. Stworzenie w szkole tzw. strefy wyciszenia, miejsca, w którym podczas przerw, będzie można w ciszy odpocząć, przygotować się do zajęć, poczytać książkę ze zbioru „użyczonych” przez uczniów pozycji. Będzie to również miejsce, w którym po zajęciach, pod opieką nauczyciela, uczniowie będą mogli np. wykonać pracę na komputerze lub projekt grupowy. Chętni uczniowie będą pomagać swoim kolegom w nauce.
2. Przygotowanie „giełdy osób”, dzięki której pozyskają uczniów chętnych do pomocy innym uczniom, którzy mają problemy w nauce, szczególnie w okresach przed wystawieniem ocen.
3. Stworzenie, przy udziale pedagoga, psychologa i innych nauczycieli, bazy scenariuszy zajęć, filmów i stron internetowych, które będzie można wykorzystywać na zajęciach z wychowawcą w przyszłych latach, ucząc o empatii, tolerancji, wolontariacie, solidarności w działaniu oraz odmienności.
4. Zaproszenie osób pracujących w różnych instytucjach np. schronisku, hospicjum, współpracujących z osobami niepełnosprawnymi. Podczas spotkań z uczniami opowiedzą oni o swojej pracy i przede wszystkim pokażą im, jak idea solidarnego działania może wiele zdziałać w obecnym świecie, że to właśnie dzięki najdrobniejszym nawet wsparciu innych, można tworzyć wielkie rzeczy.

5. Wspólne upiększenie i zadbanie o przyszkolny ogród. Wokół szkoły znajduje się kilka klombów, drzew i krzewów, które powinny sprawiać, że miło jest spędzać przerwy na świeżym powietrzu. Niestety ogród stale ulegał dewastacji. Zespół chce upiększyć ten ogród wspólnie z uczniami i ich rodzicami. Będzie to kolejne solidarne działanie, które może tym razem, dzięki wspólnym wysiłkom, nie pójdzie na marne.

Nie pozostaje nic innego, tylko zabierać się za działania!

Świadomy proces, czyli jak wdrożyć działania skrojone według potrzeb

Gdzie: Szkoła Podstawowa nr 37 im. Mariusza Zaruskiego w Bielsku-Białej

Koordynatorka: Anna Kruczała

Moderatorka: Anna Chilczuk-Bech

Trzeci etap wynika bezpośrednio z dwóch wcześniejszych, w których to Zespół przeprowadza szczegółową analizę, badanie potrzeb, wyciąga wnioski i formułuje na tej podstawie cel, który planuje osiągnąć proponowanymi działaniami.

Nie inaczej postąpił Zespół Szkoły Podstawowej nr 37 im. Mariusza Zaruskiego w Bielsku-Białej. Przeprowadzone zostało badanie potrzeb z wykorzystaniem wielu narzędzi w ramach obszaru bezpieczeństwo i zaufanie. O zdanie zapytano zarówno nauczycieli jak i uczniów. Do głównych wniosków zaliczyli:

- » potrzebę zacieśniania relacji między kolegami i koleżankami, którą widzą rodzice
- » potrzebę przeprowadzenia działań z rozmachem zakrojonych na szeroką skalę
- » niewielką orientację uczniów w tradycjach, zwyczajach i potrawach innych krajów
- » potrzebę integracji z dziećmi obcokrajowców, które uczęszczają do szkoły.

Z tak konkretnymi wnioskami łatwo było zaproponować cel na ten rok szkolny: *Przybliżamy kulturę innych państw naszym uczniom podczas tygodnia tolerancji, aby docenili kulturę innych narodów na równi z polską i umieli ją szanować.* Po analizie wszystkich zebranych informacji Zespół postawił na pięć konkretnych działań, które przybliżą ich do realizacji postawionego celu:

1. Dzień Ukraiński – uczniowie pochodzący z Ukrainy wystąpili z propozycją przybliżenia dzieciom kultury swojego państwa.
2. Dzień Cyrylicy – w klasach V a, b, e – w klasach tych nauczyciel języka polskiego, członek zespołu Szkoły z Klasą, zrealizuje innowację pedagogiczną „Kalendarz świąt nietypowych na poważnie i na wesoło”. Dzieci w klasach piątych poznają krótką historię alfabetu zwanego obecnie grażdanką, a także poćwiczą zapis swoich imion, nazwisk czy innych wyrazów za pomocą tego alfabetu. W pracy nauczycielowi pomogą dwaj uczniowie z Ukrainy.
3. Akcja „Bądź kumplem” – wykonanie plakatów inspirowanych narzędziem Ciastek z cechami i zachowaniami dobrego kumpla, na tej podstawie stworzenie szkolnego kodeksu, który pojawi się w widocznym miejscu w szkole i zostanie omówiony na lekcjach wychowawczych.
4. Dzień Kuchni Europejskiej – w klasach młodszych wspólne wykonanie potraw z różnych krajów Europy, w klasach starszych przyniesienie gotowych potraw na przerwę śniadaniową lub w miarę możliwości wspólne wykonanie potraw w klasie, który umili miks przebojów europejskich, a całość zostanie opisana w szkolnych gazetkach.
5. Przygotowanie przez uczniów krzyżówek „Jestem Europejczykiem”.

Dzięki proponowanym działaniom Zespół zrealizuje Kryteria Szkoły z Klasą 2.0:

- » współtworzenie wprowadzanej zmiany przez uczniów – uczniowie byli pomysłodawcami, a także będą współprowadzić część działań.
- » szerokie angażowanie społeczności szkolnej – kodeks szkolny „Bądź kumplem” powstanie dzięki aktywności wszystkich uczniów we współpracy z nauczycielami, a kierowany będzie do całej społeczności szkolnej.
- » wprowadzanie do szkoły nowych rozwiązań – kodeks i sama formuła jego wykonania jest nowym rozwiązaniem dla szkoły.
- » wprowadzenie trwałej (na lata) zmiany w szkole – zmiana świadomości uczniów związana z faktem, iż do polskiej szkoły coraz częściej uczęszczają przedstawiciele innych narodów, kultur, religii – wspieranie postawy tolerancji i szacunku, które będą procentować także w ich dorosłym życiu.

Te działania są dowodem na to, że dzięki sprawnej współpracy różnych przedstawicieli szkolnej społeczności można zaplanować i zrobić wyjątkowe rzeczy!

Prototypowanie, czyli ważny etap na drodze do sukcesu

Gdzie: Szkoła Podstawowa nr 2 w Mosinie

Koordynatorka: Anna Chilczuk-Bech

Moderator: Kamil Paździor

Trzeci etap to czas planowania działań i to właśnie wydarzyło się w Szkole Podstawowej nr 2 w Mosinie. Uczniowie i nauczyciele uczestniczący w programie, zaczęli ten etap od burzy mózgów, która pozwoliła im wygenerować różne pomysły na działania. Każde z nich miało w jakiś sposób realizować cel dla szkoły sformułowany w poprzednim etapie, który brzmiał: *Rozwijamy samodzielność jako wartość sprzyjającą lepszemu uczeniu się, promowaniu pasji, braniu odpowiedzialności za swój rozwój oraz dążymy do wzmocnienia pozytywnych relacji i zaufania między uczniami, nauczycielami i rodzicami, tak by Targi Samodzielności uczynić świętem przełamywania barier rodziców, dzieci i nauczycieli.*

Wśród stworzonych pomysłów były m.in. szkolenia dla rodziców i nauczycieli, radio szkolne na przerwach, wspólne śniadania, czy stworzenie w szkolnej gazetce kącika Samodzielniocha. Jednak zdecydowano się zrealizować cztery inne działania, które lepiej odpowiadały na obrany cel:

- » Dzień z Janem Zamoyskim – testujemy w praktyce naszą samodzielność, wykorzystując formułę Targów Samodzielności,
- » Burza mózgów – powtórka z planowania,
- » Poznajemy się i współpracujemy! Starsi współpracują z młodszymi
- » Targi Samodzielności – święto przełamywania barier rodziców, dzieci i nauczycieli.

To, co wyróżnia te działania to uwzględnienie w nich jednego z etapów metody design thinking, czyli tworzenia prototypu. Zgodnie z nim w szkole w Mosinie postanowiono nie tylko zrealizować Targi Samodzielność, ale również przetestować ich formułę organizując wcześniej Dzień z Janem Zamoyskim. To wydarzenie miało posłużyć uczniom i nauczycielom w kolejnym działaniu, czyli w Burzy mózgów, w której mieli wyciągnąć wnioski z realizacji Dnia z Janem Zamoyskim i wykorzystać je do ulepszenia Targów Samodzielności. *Planowana formuła (Dnia z Janem Zamoyskim) to przygotowanie tej imprezy przez uczniów dla uczniów. Nauczyciele pełnią rolę doradców, zapewniają bezpieczeństwo. To także szkolenie dla nauczycieli – mają zobaczyć, że można pracować na pomysłach uczniowskich i działanie szkoleniowe dla rodziców, żeby zobaczyli, że nie muszą dzieci wyręczać. Pomysł wiąże się z tym, że zaplanowaliśmy zorganizować imprezę testową do formuły Targów Samodzielności. Potrzebna jest nam twarda wiedza, co w tej wypracowanej formule się sprawdza, z czego zrezygnować, co poprawić, co wprowadzić.*

Zaplanowane działania uwzględniają nie tylko prototypowanie zaczerpnięte z metody design thinking, ale także wszystkie kryteria Szkoły z Klasą. Działania i wprowadzane zmiany są współtworzone przez uczniów – to oni są ich pomysłodawcami, a także realizatorami. Dodatkowo w organizowane wydarzenie zaangażowana jest cała szkolna społeczność – uczniowie, nauczyciele i rodzice. Natomiast Targi Samodzielności zakładają całkowitą samodzielność uczniów, co pozwala na wprowadzanie nowych rozwiązań w szkole. Uczniowie i nauczyciele mają również nadzieję, że to wydarzeniem, w tej na nowo wypracowanej formule zapisze się w kalendarzu ich szkoły na lata.

Na zakończenie trzeciego etapu do zaplanowanych działań stworzono listę spodziewanych rezultatów – to na jej podstawie szkoła będzie można stwierdzić, czy udało się osiągnąć cel. Następnie stworzono harmonogram działań, który uwzględniał nie tylko zaangażowanie nauczycieli, ale także uczniów i rodziców. Na koniec zostało tylko realizacja zaplanowanych działań, czyli etap IV!

ETAP IV

Elastyczność i modyfikacje, czyli jak reagować na wyzwania

Gdzie: Szkoła Podstawowa nr 30 im. Króla Kazimierza Wielkiego w Lublinie

Koordynatorka: Joanna Poniatowska

Moderatorka: Hanna Habera

W czwartym etapie programu Szkoła rozpoczęła realizację zaplanowanych wcześniej działań. Podjęty przez nich we wcześniejszych etapach cel działań brzmiał: *Dbamy o to, aby uczniowie naszej szkoły budowali poczucie swojej tożsamości narodowej, byli otwarci na różnorodność kulturową w Europie i nowe technologie.*

Jednym z ciekawych założeń realizacji celu był spacer badawczy uczniów po rodzinnej miejscowości. W grze terenowej mieli wziąć udział uczniowie starszych klas, a wybrana grupa uczniów była odpowiedzialna za zaplanowanie całej trasy. *Ustalone zostaną stacje bazowe na terenie dzielnicy, uczniowie przygotowują mapy – wykorzystanie TIK, quiz wstępny (zastosowanie aplikacji Kahoot), zadania konkursowe dla grup, zakodowane kodami QR. Uczestnicy gry terenowej, pogłębią wiedzę o swoim osiedlu, zastosują w praktyce matematyczne umiejętności (skala, mapa, zamiana jednostek długości, powierzchni), będą współpracować w grupie, uczyć się zdrowej rywalizacji.*

Realizację planów pokrzyżowała pandemia koronawirusa, ale Zespół nauczycieli i uczniów się nie poddał. Zmodyfikowano pierwotne plany, a spacer badawczy się odbył w wersji online.

Tak o spacerze badawczym napisała koordynatorka programu: *W ramach lekcji matematyki uczniowie klas 7 i 8 Szkoły Podstawowej nr 30 im. Króla Kazimierza Wielkiego w Lublinie uczestniczyli w wirtualnej grze terenowej „Nasz Wrotków” przygotowanej przez nauczycieli matematyki. Ich zadaniem było wykonywanie poleceń, których tematyka dotyczyła naszej małej ojczyzny, czyli dzielnicy, w której uczą się i mieszkają. Uczniowie zamieniali jednostki powierzchni, ćwiczyli wykonywanie obliczeń procentowych, szacowali odległości i poszukiwali ciekawych, historycznych zdjęć w Internecie na temat dzielnicy Wrotków. Pracowali samodzielnie, korzystali z zasobów sieci, ale mieli możliwość porozumiewania się na czacie, czyli najczęściej współpracowali ze sobą. Najlepsze prace, wzbogacone o ciekawe zdjęcia, zostały nagrodzone.*

Po wprowadzeniu modyfikacji szkole udało się przeprowadzić wszystkie zaplanowane wcześniej aktywności. Spodziewane rezultaty, w odniesieniu do celu, zostały osiągnięte mimo trudów zdalnego nauczania!

Budowanie relacji i zaangażowania, czyli wyjątkowy efekt uboczny działań programowych

Gdzie: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Mirkowie

Koordynatorka: Izabela Trojanowska

Moderatorka: Karolina Zioto

Ta wyjątkowa edycja Szkoły z Klasą 2.0 rozpoczęła się we wrześniu 2019, w czasie, w którym nikt z nas nie spodziewał się pandemii i ograniczeń z niej wynikających. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Mirkowie postawił na obszar dobre relacje, a w nim na wspieranie i doskonalenie interakcji wśród uczniów i nauczycieli szkoły. Doprowadziło to do wyznaczenia celu na ten rok: *Kształtowanie umiejętności budowanie i utrzymania dobrych*

relacji w społeczności szkolnej przez stworzenie warunków: odpowiedniego miejsca i czasu oraz poznania wybranych technik rozwoju osobistego. Cel nierozdzielnie związany z grupą, współdziałaniem, ale też samym budynkiem szkoły – kilka miesięcy później na te wszystkie aspekty wpłynęły ograniczenia związane z pandemią i wprowadzeniem zdalnego nauczania.

Ważnym elementem działania w metodzie design thinking jest elastyczność i umiejętność modyfikowania działań zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami i warunkami, w których realizowany jest projekt. Zespół postanowił dostosować zaplanowane działania tak, żeby mimo ograniczeń związanych z reżimem sanitarnym i zmianą sposobu funkcjonowania, udało się zrealizować zaplanowany cel.

W szkole nastąpił szereg zmian, które umożliwiły naukę stacjonarną od września. W tym czasie Zespół planował wznowienie działań przerwanych pandemią. W Szkole nastąpił podział na trzy prawie niezależne strefy: przedszkole, klasy 1-3, klasy 4-8. Zróżnicowane zostały wejścia do budynku, drogi przechodzenia przez budynek i wyjścia na teren wokół szkoły. Klasom 1-3 i 4-8 ustalono inne godziny zajęć lekcyjnych i przerw oraz wyznaczono odrębne, stałe sale. Zamknięto szatnię, przekształcono pokój nauczycielski na pracownię komputerową, a świetlicę na salę lekcyjną, kosztem wspólnej przestrzeni, w której miał się mieścić Klub Gier i Centrum Lego. Maseczki w częściach wspólnych, konieczność zachowywania dystansu społecznego, wychodzenia na dwór podczas przerw i pozostawanie w swoich salach w razie deszczu – te wszystkie zasady stały w całkowitej sprzeczności z ideą planowanego projektu.

Zespół musiał zlikwidować przygotowane już wyposażenie kąpoków relaksu i kąpoka czytelniczego, bo miękkie meble, fotele, dywaniki i poduszki były niezgodne z wymogami sanitarnymi. Z tych samych powodów nie można było też zorganizować wspólnego dla wszystkich Kąpoka Gier Planszowych i Centrum Lego. Od połowy września rozpoczęto spotkania, aby zastanowić się nad możliwością realizacji projektu w zmienionych warunkach funkcjonowania szkoły. Po burzy mózgów, różnych pomysłach, dyskusjach i konsultacjach z dyrekcją, nauczycielami, pracownikami szkoły Zespół wprowadził zmiany, które nazwano działaniami alternatywnymi.

Wśród tych działań uwzględniono m.in. ocieplenie wizerunków poszczególnych sal – każda klasa we własnym zakresie odpowiadała za stworzenie dobrej atmosfery w klasie (dekoracje, lampki, rośliny, cytaty, itp. itd.). Zamiast kąpoka czytelniczego, stworzono go w wirtualnej gazecie szkolnej, Centrum LEGO wędrowało z sali do sali po odpowiednim odkażeniu. Tak samo działania Kąpoka Gier Planszowych przeniesiono do poszczególnych klas. Organizowane przez uczniów aktywności na przerwach zostały ograniczone do mniejszych grup z uwzględnieniem wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego. Planowane Banki Pomysłów na aranżowanie sytuacji, które sprzyjają tworzeniu się relacji przeniesiono do przestrzeni wirtualnej (Jamboard, dysk współdzielony, w tym Linkowania, gazетка wirtualna, media społecznościowe, akcje kreatywne).

I chociaż nie wszystko udało się zgodnie z planem to *cel został osiągnięty, może nie poprzez stworzenie miejsc, o których marzyliśmy, bo ostatecznie nie pozwoliła nam na to sytuacja epidemiczna, to jednak udało się wokół tego projektu zgromadzić całkiem sporą grupę osób, pokazać, jak ważne są relacje, i że bez ich budowania nie wyobrażamy sobie edukacji i współpracy w szkole. Poruszyliśmy umysły i emocje. Na zdalnych lekcjach pamiętamy o SLOW-NAUCZANIU, w którym człowiek jest ważniejszy od realizacji programu, a problem budowania relacji jest teraz najważniejszą sprawą w naszej szkole.*